

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 2ας Ιουλίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Οδηγία 2008/115/ΕΚ – Κοινοί κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών – Προϋποθέσεις κρατήσεως – Άρθρο 16, παράγραφος 1 – Κράτηση σε σωφρονιστικό κατάστημα ενόψει απομακρύνσεως – Υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος αποτελεί σοβαρή απειλή για τη δημόσια τάξη ή τη δημόσια ασφάλεια»

Στην υπόθεση C-18/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία) με απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Ιανουαρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

WM

κατά

Stadt Frankfurt am Main,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, M. Safjan, L. Bay Larsen και C. Toader, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Pikamäe

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο WM, εκπροσωπούμενος από την S. Basay-Yildiz, Rechtsanwältin,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller και R. Kanitz,
- η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τις A. Falk, C. Meyer-Seitz, H. Shev, J. Lundberg και H. Eklinder, στη συνέχεια από τον M. Olof Simonsson, καθώς και από τις C. Meyer-Seitz, H. Shev και H. Eklinder,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την C. Cattabriga και τον M. Wasmeier,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ 2008, L 348, σ. 98).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του WM, Τυνησίου υπηκόου, και του Stadt Frankfurt am Main (Δήμου Φρανκφούρτης επί του Μάιν, Γερμανία), σχετικά με τη νομιμότητα της ληφθείσας κατά του πρώτου αποφάσεως περί κρατήσεως σε σωφρονιστικό κατάστημα ενόψει απομακρύνσεως.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 και 4 της οδηγίας 2008/115 έχουν ως εξής:

«(2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών της 4ης και 5ης Νοεμβρίου 2004 ζήτησε την καθιέρωση μιας αποτελεσματικής πολιτικής απομάκρυνσης και επαναπατρισμού, με βάση κοινούς κανόνες, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να επιστρέφουν με ανθρώπινους όρους και με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειάς τους.

[...]

(4) Θα πρέπει να θεσπισθούν σαφείς, διαφανείς και δίκαιοι κανόνες για τη χάραξη μιας αποτελεσματικής πολιτικής περί επιστροφής, απαραίτητο στοιχείο για την καλή διαχείριση της μεταναστευτικής πολιτικής.»
- 4 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ως γενικές αρχές του κοινοτικού και του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων προστασίας των προσφύγων και των υποχρεώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.»
- 5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στους παρανόμως διαμένοντες στο έδαφος κράτους μέλους υπηκόους τρίτης χώρας.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να μην εφαρμόσουν την παρούσα οδηγία στους υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι:

 - α) υπόκεινται σε απαγόρευση εισόδου, σύμφωνα με το άρθρο 13 του [κανονισμού (ΕΚ) 562/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη θέσπιση του κοινοτικού κώδικα σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (Κώδικα

Συνόρων του Σένγκεν) (ΕΕ 2006, L 105, σ. 1)], ή συλλαμβάνονται ή παρακολουθούνται από τις αρμόδιες αρχές σε σχέση με παράνομη χερσαία, θαλάσσια ή εναέρια διέλευση των εξωτερικών συνόρων κράτους μέλους και στους οποίους δεν έχει, εν συνεχεία, χορηγηθεί άδεια ή δικαίωμα να παραμείνουν στο εν λόγω κράτος μέλος,

β) υπόκεινται σε απόφαση επιστροφής ως ποινική κύρωση ή ως συνέπεια ποινικής κύρωσης, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ή υπόκεινται σε διαδικασίες έκδοσης.

[...]»

6 Το άρθρο 7, παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας έχει ως ακολούθως:

«Εάν υπάρχει κίνδυνος διαφυγής, ή εάν αίτηση για νόμιμη παραμονή έχει απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη ή δολία, ή εάν το συγκεκριμένο πρόσωπο αποτελεί κίνδυνο για τη δημόσια ασφάλεια, τη δημόσια τάξη ή την εθνική ασφάλεια, τα κράτη μέλη μπορούν να μη χορηγούν χρονικό διάστημα οικειοθελούς αναχώρησης ή μπορούν να χορηγούν χρονικό διάστημα κάτω των επτά ημερών.»

7 Το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/115 ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να εκτελέσουν την απόφαση επιστροφής, εάν δεν έχει χορηγηθεί χρονικό διάστημα οικειοθελούς αναχώρησης σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 4, ή εάν ο συγκεκριμένος υπήκοος δεν έχει συμμορφωθεί με την υποχρέωση επιστροφής εντός της προθεσμίας οικειοθελούς αναχώρησης που έχει χορηγηθεί σύμφωνα με το άρθρο 7.

[...]

4. Εφόσον τα κράτη μέλη εφαρμόζουν –ως έσχατη λύση– αναγκαστικά μέτρα για την εκτέλεση της απόφασης απομάκρυνσης υπηκόου τρίτης χώρας, ο οποίος ανθίσταται σε αυτήν, τα εν λόγω μέτρα πρέπει να είναι αναλογικά και οιοσδήποτε χρησιμοποιούμενος καταναγκασμός να μην υπερβαίνει εύλογη ισχύ. Τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται κατά τα προβλεπόμενα από την εθνική νομοθεσία, σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα και με τον δέοντα σεβασμό της αξιοπρέπειας και της σωματικής ακεραιότητας του συγκεκριμένου υπηκόου τρίτης χώρας.

[...]»

8 Το άρθρο 15 της οδηγίας 2008/115, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κράτηση», ορίζει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Εκτός εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση δύνανται να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά άλλα επαρκή αλλά λιγότερο αναγκαστικά μέτρα, τα κράτη μέλη μπορούν να θέτουν απλώς υπό κράτηση υπήκοο τρίτης χώρας υποκείμενο σε διαδικασίες επιστροφής, για την προετοιμασία της επιστροφής και/ή τη διεκπεραίωση της διαδικασίας απομάκρυνσης, ιδίως όταν:

α) υπάρχει κίνδυνος διαφυγής, ή

β) ο συγκεκριμένος υπήκοος τρίτης χώρας αποφεύγει ή παρεμποδίζει την προετοιμασία της επιστροφής ή τη διαδικασία απομάκρυνσης.

Οιαδήποτε κράτηση έχει τη μικρότερη δυνατή διάρκεια και διατηρείται μόνο καθόσον χρόνο η διαδικασία απομάκρυνσης εξελίσσεται και εκτελείται με τη δέουσα επιμέλεια.»

- 9 Το άρθρο 16 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Όροι κράτησης», ορίζει τα εξής:
- «1. Η κράτηση λαμβάνει χώρα κατά κανόνα σε ειδικές εγκαταστάσεις κράτησης. Οσάκις κράτος μέλος δεν μπορεί να εξασφαλίσει διαμονή σε ειδικές εγκαταστάσεις κράτησης και είναι υποχρεωμένο να χρησιμοποιεί σωφρονιστικό κατάστημα, οι υπό κράτηση υπήκοοι τρίτων χωρών κρατούνται χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου.
2. Επιτρέπεται στους υπό κράτηση υπηκόους τρίτων χωρών, κατόπιν αιτήματος, να έρχονται, εν ευθέτω χρόνω, σε επαφή με τους νόμιμους αντιπροσώπους τους, τα μέλη της οικογένειάς τους και τις αρμόδιες προξενικές αρχές.
3. Δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στις περιπτώσεις ευάλωτων ατόμων. Παρέχονται επείγουσα υγειονομική περίθαλψη και η απαραίτητη θεραπευτική αγωγή.
4. Οι σχετικές και αρμόδιες, εθνικές, διεθνείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις και όργανα έχουν τη δυνατότητα να επισκέπτονται τις εγκαταστάσεις κράτησης που αναφέρονται στην παράγραφο 1, στο βαθμό που χρησιμοποιούνται για την κράτηση υπηκόων τρίτων χωρών σύμφωνα με το παρόν κεφάλαιο. Οι επισκέψεις αυτές μπορούν να υπόκεινται σε αδειοδότηση.
5. Οι υπό κράτηση υπήκοοι τρίτων χωρών λαμβάνουν συστηματικά πληροφορίες στις οποίες επεξηγείται ο κανονισμός που εφαρμόζεται στην εγκατάσταση και ορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους. Οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνουν στοιχεία περί του δικαιώματός τους, κατά το εθνικό δίκαιο, να έρχονται σε επαφή με τις οργανώσεις και τα όργανα που αναφέρονται στην παράγραφο 4.»
- 10 Το άρθρο 17, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας έχει ως ακολούθως:
- «Στις οικογένειες που κρατούνται εν αναμονή απομάκρυνσης παρέχεται χωριστό κατάλυμα το οποίο εξασφαλίζει επαρκή ιδιωτική ζωή.»
- 11 Το άρθρο 18, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:
- «Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο εξαιρετικά υψηλός αριθμός υπηκόων τρίτων χωρών προς επιστροφή δημιουργεί απρόβλεπτο υψηλό φόρτο για το δυναμικό της εγκατάστασης κράτησης κράτους μέλους ή στο διοικητικό ή δικαστικό προσωπικό του, το εν λόγω κράτος μέλος μπορεί, ενόσω η έκτακτη κατάσταση διαρκεί, να αποφασίσει να παράσχει μεγαλύτερες προθεσμίες δικαστικής εξέτασης από τις προβλεπόμενες από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, και να λαμβάνει επείγοντα μέτρα όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης, κατά παρέκκλιση από τα προβλεπόμενα στο άρθρο 16, παράγραφος 1, και στο άρθρο 17, παράγραφος 2.»

Το γερμανικό δίκαιο

- 12 Το άρθρο 58a, παράγραφος 1, του Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (νόμου περί διαμονής, απασχολήσεως και εντάξεως των αλλοδαπών στην ομοσπονδιακή επικράτεια), της 30ής Ιουλίου 2004 (BGBl. 2004 I, σ. 1950), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (στο AufenthG), προβλέπει τα εξής:
- «Η ανώτατη αρχή ομόσπονδου κράτους δύναται, βάσει προβλέψεων στηριζομένων σε πραγματικά περιστατικά, να λαμβάνει απόφαση περί απομακρύνσεως αλλοδαπού, χωρίς να έχει προηγηθεί απέλαση, προκειμένου να αποτραπεί ιδιαίτερος κίνδυνος για την ασφάλεια της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ή τρομοκρατική απειλή. Η απόφαση περί απομακρύνσεως είναι άμεσα εκτελεστή, ενώ δεν απαιτείται καμία σχετική με την απομάκρυνση προειδοποίηση.»

13 Το άρθρο 62a, παράγραφος 1, του AufenthG ορίζει τα ακόλουθα:

«Η κράτηση ενόψει απομακρύνσεως λαμβάνει χώρα καταρχήν σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως. Αν δεν υπάρχουν ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως στην ομοσπονδιακή επικράτεια ή αν ο αλλοδαπός αποτελεί σοβαρή απειλή για τη σωματική ακεραιότητα και τη ζωή τρίτων ή για σημαντικά έννομα αγαθά απτόμενα της εσωτερικής ασφάλειας, η κράτηση μπορεί να λάβει χώρα σε άλλο σωφρονιστικό κατάστημα· στην περίπτωση αυτή, οι κρατούμενοι ενόψει απομακρύνσεως πρέπει να κρατούνται χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου. [...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 14 Ο WM είναι Τυνησίος υπήκοος που διέμενε στη Γερμανία. Με απόφαση της 1ης Αυγούστου 2017, το αρμόδιο υπουργείο του ομόσπονδου κράτους της Έσσης (Γερμανία) διέταξε την απομάκρυνσή του προς την Τυνησία βάσει του άρθρου 58a, παράγραφος 1, του AufenthG, με την αιτιολογία ότι αποτελούσε ιδιαίτερο κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια, λαμβανομένων, ιδίως, υπόψη της προσωπικότητάς του, της συμπεριφοράς του, των ακραίων ισλαμιστικών πεποιθήσεών του, του χαρακτηρισμού του από τις υπηρεσίες πληροφοριών ως «διακινητή και στρατολογητή της τρομοκρατικής οργανώσεως Ισλαμικό Κράτος» και της δραστηριότητάς του για την ίδια αυτή οργάνωση στη Συρία.
- 15 Ο WM, αφενός, άσκησε προσφυγή ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακού Διοικητικού Δικαστηρίου, Γερμανία) κατά της αποφάσεως της 1ης Αυγούστου 2017, αφετέρου υπέβαλε ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου αίτηση ασφαλιστών μέτρων για την αναστολή εκτελέσεως της αποφάσεως αυτής. Με απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2017, το εν λόγω δικαστήριο απέρριψε την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων με το σκεπτικό ότι ήταν αρκούντως πιθανό ο WM να διαπράξει τρομοκρατική επίθεση στη Γερμανία.
- 16 Με απόφαση της 18ης Αυγούστου 2017, το Amtsgericht Frankfurt am Main (ειρηνοδικείο Φρανκφούρτης επί του Μάιν, Γερμανία), κατόπιν αιτήματος της αρμοδίας υπηρεσίας αλλοδαπών, διέταξε την κράτηση του WM σε σωφρονιστικό κατάστημα ενόψει απομακρύνσεως, έως τις 23 Οκτωβρίου 2017, σύμφωνα με το άρθρο 62a, παράγραφος 1, του AufenthG.
- 17 Ο WM άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Landgericht Frankfurt am Main (πρωτοδικείου Φρανκφούρτης επί του Μάιν, Γερμανία), το οποίο την απέρριψε με απόφαση της 24ης Αυγούστου 2017. Ο WM άσκησε αναίρεση κατά της τελευταίας αυτής αποφάσεως ενώπιον του Bundesgerichtshof (Ανωτάτου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, Γερμανία), ζητώντας να διαπιστωθεί ο μη σύννομος χαρακτήρας της θέσεώς του υπό κράτηση όσον αφορά το χρονικό διάστημα από τις 18 Αυγούστου 2017 έως τις 23 Οκτωβρίου 2017.
- 18 Στις 9 Μαΐου 2018 ο WM απομακρύνθηκε προς την Τυνησία.
- 19 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 επιτρέπει σε κράτος μέλος να θέτει παρανόμως διαμένοντα υπήκοο τρίτης χώρας υπό κράτηση σε σωφρονιστικό κατάστημα ενόψει απομακρύνσεως, χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου, όχι λόγω της ελλείψεως ειδικών εγκαταστάσεων κρατήσεως εντός του κράτους μέλους αυτού, αλλά επειδή ο υπήκοος αυτός αποτελεί σοβαρό κίνδυνο για τη σωματική ακεραιότητα και τη ζωή τρίτων ή για την εθνική ασφάλεια.
- 20 Κατά το αιτούν δικαστήριο, η έκβαση της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115.

- 21 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αποκλείει το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 εθνικό καθεστώς κατά το οποίο η κράτηση ενόψει απομακρύνσεως μπορεί να λάβει χώρα σε κοινό σωφρονιστικό κατάστημα, αν ο αλλοδαπός αποτελεί σοβαρό κίνδυνο για τη σωματική ακεραιότητα και τη ζωή τρίτων ή για σημαντικά έννομα αγαθά της εσωτερικής ασφάλειας, όπου, επίσης στην περίπτωση αυτή, ο κρατούμενος πρέπει να κρατείται χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 22 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση επιτρέπουσα την ενόψει απομακρύνσεως κράτηση παρανόμως διαμενόντος υπηκόου τρίτης χώρας σε σωφρονιστικό κατάστημα, χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου, για τον λόγο ότι αυτός αποτελεί σοβαρό κίνδυνο για τη σωματική ακεραιότητα και τη ζωή τρίτων ή για την εθνική ασφάλεια.

Επί του ζητήματος αν η υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/115

- 23 Η Σουηδική Κυβέρνηση αμφισβητεί ότι το άρθρο 16 της οδηγίας 2008/115 έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση. Η κυβέρνηση αυτή επισημαίνει ότι, βάσει του άρθρου 72 ΣΛΕΕ, η κοινή μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην οποία εμπίπτει η οδηγία 2008/115, δεν θίγει την άσκηση των ευθυνών που υπέχουν τα κράτη μέλη για την τήρηση της δημοσίας τάξεως και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας, οπότε τα εν λόγω κράτη μέλη εξακολουθούν να είναι αρμόδια να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα ασφάλειας όσον αφορά τη θέση υπό κράτηση, ενόψει απομακρύνσεως, παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών. Κατά την εν λόγω κυβέρνηση, το άρθρο 62a, παράγραφος 1, του AufenthaltG αποτελεί αναγκαίο μέτρο για την τήρηση της δημοσίας τάξεως και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας της Γερμανίας.
- 24 Υπενθυμίζεται συναφώς, ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 29 των προτάσεών του, το εύρος του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2008/115 πρέπει να εκτιμάται λαμβανομένης υπόψη της εν γένει οικονομίας της οδηγίας αυτής, η οποία εκδόθηκε ειδικώς βάσει του άρθρου 63, πρώτο εδάφιο, σημείο 3, στοιχείο β', ΕΚ, διατάξεως η οποία περιλαμβάνεται με πανομοιότυπη διατύπωση στο άρθρο 79, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, που υπάγεται στον τίτλο V του τρίτου μέρους της Συνθήκης ΛΕΕ, σχετικά με «τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης».
- 25 Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 2 της οδηγίας 2008/115, η οδηγία αυτή έχει εφαρμογή στην περίπτωση των παρανόμως διαμενόντων εντός κράτους μέλους υπηκόων τρίτης χώρας. Στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού απαριθμούνται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να μην εφαρμόσουν την οδηγία αυτή. Από κανένα, όμως, στοιχείο της δικογραφίας που διαβιβάσθηκε στο Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι η περίπτωση του αναιρεσείοντος στην υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει σε κάποια από τις περιπτώσεις του άρθρου 2, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας.
- 26 Όπως προκύπτει, η περίπτωση του αναιρεσείοντος στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατά του οποίου έχει εκδοθεί απόφαση περί κρατήσεως σε σωφρονιστικό κατάστημα βάσει του άρθρου 62a, παράγραφος 1, του AufenthaltG, νόμου που σκοπεύει να μεταφέρει στη γερμανική έννομη τάξη το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115, εμπίπτει πράγματι στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής και, ειδικότερα, σε εκείνο του άρθρου 16, παράγραφος 1.

- 27 Εν προκειμένω, απλώς και μόνον η επίκληση του άρθρου 72 ΣΛΕΕ δεν αρκεί για να μην τύχει εφαρμογής η οδηγία 2008/115, ακόμη και αν η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση μνημονεύει την ύπαρξη σοβαρού κινδύνου για τη σωματική ακεραιότητα και τη ζωή τρίτων ή για μείζονος σημασίας έννομα αγαθά απτόμενα της εσωτερικής ασφάλειας προκειμένου να καταστεί δυνατή η κράτηση σε σωφρονιστικό κατάστημα.
- 28 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, μολοντί απόκειται στα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για τη προάσπιση της δημόσιας τάξης στο έδαφός τους, καθώς και της εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειάς τους, εντούτοις τούτο δεν συνεπάγεται ότι τα μέτρα αυτά εκφεύγουν πλήρως της εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης [απόφαση της 2ας Απριλίου 2020, Επιτροπή κατά Πολωνίας κ.λπ. (Προσωρινός μηχανισμός μετεγκαταστάσεως προσώπων που ζητούν διεθνή προστασία), C-715/17, C-718/17 και C-719/17, EU:C:2020:257, σκέψη 143].
- 29 Το άρθρο 72 ΣΛΕΕ, το οποίο προβλέπει ότι ο τίτλος V της Συνθήκης ΛΕΕ δεν θίγει την άσκηση των ευθυνών τις οποίες φέρουν τα κράτη μέλη για την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας, δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι παρέχει στα κράτη μέλη την εξουσία να παρεκκλίνουν από την εφαρμογή διατάξεως της Ένωσης, εν προκειμένω του άρθρου 16 της οδηγίας 2008/115, στηριζόμενα απλώς και μόνο στην επίκληση των ευθυνών αυτών [πρβλ. απόφαση της 2ας Απριλίου 2020, Επιτροπή κατά Πολωνίας κ.λπ. (Προσωρινός μηχανισμός μετεγκαταστάσεως προσώπων που ζητούν διεθνή προστασία), C-715/17, C-718/17 και C-719/17, EU:C:2020:257, σκέψεις 145 και 152].
- 30 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι η υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/115 και ότι, ως εκ τούτου, πρέπει να δοθεί απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα.

Επί της ουσίας

- 31 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι με την πρώτη περίοδο του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 διατυπώνεται η αρχή ότι η κράτηση των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών ενόψει της απομακρύνσεώς τους λαμβάνει χώρα σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως. Η δεύτερη περίοδος της συγκεκριμένης διατάξεως προβλέπει παρέκκλιση από την αρχή αυτή, η οποία, ως τέτοια, πρέπει να ερμηνεύεται στενά (απόφαση της 17ης Ιουλίου 2014, Bero και Bouzalmate, C-473/13 και C-514/13, EU:C:2014:2095, σκέψη 25).
- 32 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει ότι η διατύπωση της δεύτερης περιόδου του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 δεν είναι πανομοιότυπη σε όλες τις γλωσσικές αποδόσεις. Πράγματι, στην απόδοσή της στη γερμανική γλώσσα, η διάταξη αυτή προβλέπει ότι, «οσάκις κράτος μέλος δεν διαθέτει ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως, η δε κράτηση πρέπει να λάβει χώρα σε σωφρονιστικό κατάστημα, οι υπήκοοι τρίτης χώρας κρατούνται χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου». Στις λοιπές γλωσσικές αποδόσεις της, η εν λόγω διάταξη δεν μνημονεύει την ανυπαρξία ειδικών εγκαταστάσεων κρατήσεως, αλλά την περίπτωση ότι το κράτος μέλος «δεν μπορεί» να θέσει υπό κράτηση τους εν λόγω υπηκόους σε τέτοιες εγκαταστάσεις (απόφαση της 17ης Ιουλίου 2014, Bero και Bouzalmate, C-473/13 και C-514/13, EU:C:2014:2095, σκέψη 26).
- 33 Κατά πάγια νομολογία, σε περίπτωση υπάρξεως αποκλίσεως μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων ενός νομοθετήματος του δικαίου της Ένωσης, η οικεία διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα την εν γένει οικονομία και τον σκοπό της ρυθμίσεως της οποίας αποτελεί στοιχείο [απόφαση της 14ης Μαΐου 2019, Μ κ.λπ. (Ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα), C-391/16, C-77/17 και C-78/17, EU:C:2019:403, σκέψη 88 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

- 34 Όσον αφορά, πρώτον, την εν γένει οικονομία της οδηγίας 2008/115, το άρθρο 16, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας αυτής επιτάσσει οι οικείοι υπήκοοι τρίτων χωρών να κρατούνται «κατά κανόνα» σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως. Η χρήση του συγκεκριμένου όρου καταδεικνύει ότι η οδηγία 2008/115 δέχεται εξαιρέσεις από τον γενικό κανόνα αυτόν.
- 35 Το άρθρο 18 της οδηγίας 2008/115, το οποίο φέρει τον τίτλο «Καταστάσεις έκτακτης ανάγκης», προβλέπει, στην παράγραφο 1, ότι, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο εξαιρετικά υψηλός αριθμός υπηκόων τρίτων χωρών προς επιστροφή προκαλεί απρόβλεπτο υψηλό φόρτο για το δυναμικό των εγκαταστάσεων κρατήσεως κράτους μέλους ή στο διοικητικό ή δικαστικό προσωπικό του, το εν λόγω κράτος μέλος δύναται, ενόσω εξακολουθεί να υφίσταται η έκτακτη κατάσταση, να αποφασίζει να λαμβάνει επείγοντα μέτρα όσον αφορά τις συνθήκες κρατήσεως κατά παρέκκλιση από εκείνες που ορίζονται στο άρθρο 16, παράγραφος 1, και στο άρθρο 17, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115.
- 36 Μολονότι τα ως άνω επείγοντα μέτρα έχουν εφαρμογή μόνο στις έκτακτες καταστάσεις που διαλαμβάνονται στο άρθρο 18, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, διαπιστώνεται ότι, όπως επισήμανε κατ' ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 64 και 69 των προτάσεών του, ούτε από το γράμμα της οδηγίας αυτής ούτε από την οικονομία της προκύπτει ότι οι καταστάσεις αυτές αποτελούν τους μόνους λόγους τους οποίους μπορούν να επικαλεσθούν τα κράτη μέλη προκειμένου να παρεκκλίνουν από την αρχή της κρατήσεως των υπηκόων τρίτων χωρών, ενόψει απομακρύνσεως, σε ειδικές εγκαταστάσεις, κατά το άρθρο 16, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2008/115.
- 37 Όσον αφορά, δεύτερον, τον σκοπό της οδηγίας 2008/115, αυτός συνίσταται, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της 2 και 4, στην καθιέρωση αποτελεσματικής πολιτικής περί απομακρύνσεως και επαναπατρισμού, με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ενδιαφερομένων (απόφαση της 19ης Ιουνίου 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 38 Επισημαίνεται, ακόμη, ότι οποιαδήποτε κράτηση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/115 υπόκειται στους αυστηρούς όρους που προβλέπουν οι διατάξεις του κεφαλαίου IV της εν λόγω οδηγίας, ώστε να διασφαλίζεται, αφενός, η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας όσον αφορά τα χρησιμοποιούμενα μέσα και τους επιδιωκόμενους σκοπούς και, αφετέρου, ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων υπηκόων τρίτων χωρών (απόφαση της 5ης Ιουνίου 2014, Mahdi, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, σκέψη 55). Κατά την αιτιολογική σκέψη 6 της οδηγίας 2008/115, οι αποφάσεις δυνάμει της οδηγίας αυτής πρέπει να λαμβάνονται κατά περίπτωση και να βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια (απόφαση της 5ης Ιουνίου 2014, Mahdi, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, σκέψη 70).
- 39 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το άρθρο 16, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της εν λόγω οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη, κατ' εξαίρεση και πέραν των καταστάσεων που μνημονεύονται ρητώς στο άρθρο 18, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115, να θέτουν υπό κράτηση παρανόμως διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών ενόψει απομακρύνσεως σε σωφρονιστικό κατάστημα οσάκις, λόγω ειδικών περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως, αδυνατούν να τηρήσουν τους σκοπούς που επιδιώκονται με την οδηγία αυτή διασφαλίζοντας την κράτηση των προσώπων αυτών σε ειδικές εγκαταστάσεις.
- 40 Εν προκειμένω, το άρθρο 62a, παράγραφος 1, του AufenthG προβλέπει ότι η κράτηση ενόψει απομακρύνσεως λαμβάνει χώρα καταρχήν σε ειδικές εγκαταστάσεις κρατήσεως και, κατ' εξαίρεση, σε σωφρονιστικό κατάστημα οσάκις ο αλλοδαπός αποτελεί σοβαρή απειλή για τη σωματική ακεραιότητα και τη ζωή τρίτων ή για σημαντικά έννομα αγαθά απότομα της εσωτερικής ασφάλειας. Στην περίπτωση αυτή οι αλλοδαποί κρατούμενοι, ενόψει απομακρύνσεως, κρατούνται χωριστά από εκείνους του κοινού δικαίου.

- 41 Οι λόγοι τους οποίους προέκρινε η ρύθμιση αυτή προς δικαιολόγηση της κρατήσεως σε σωφρονιστικό κατάστημα ενόψει απομακρύνσεως άπτονται, επομένως, της δημοσίας τάξεως και ασφάλειας. Μια τέτοια απειλή δύναται να δικαιολογήσει, κατ' εξαίρεση, την ενόψει απομακρύνσεως κράτηση υπηκόου τρίτης χώρας σε σωφρονιστικό κατάστημα, χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 16, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2008/115, προκειμένου να διασφαλισθεί η προσήκουσα διεξαγωγή της διαδικασίας απομακρύνσεως, σύμφωνα με τους σκοπούς που επιδιώκονται με αυτήν.
- 42 Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζεται ότι, μολονότι τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν, κατ' ουσίαν, την ελευθερία να καθορίζουν τις απαιτήσεις δημοσίας τάξεως σύμφωνα με τις εθνικές ανάγκες τους, οι οποίες ενδέχεται να διαφοροποιούνται αναλόγως του κράτους μέλους και του κρίσιμου χρονικού διαστήματος, εντούτοις οι απαιτήσεις αυτές, στο πλαίσιο της Ένωσης και ιδίως ως δικαιολόγηση παρεκκλίσεως από υποχρέωση αποσκοπούσα στη διασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών κατά την απομάκρυνσή τους από την Ένωση, πρέπει να ερμηνεύονται στενά, με συνέπεια το περιεχόμενό τους να μην μπορεί να καθορίζεται μονομερώς από κάθε κράτος μέλος χωρίς τον έλεγχο των θεσμικών οργάνων της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 11ης Ιουνίου 2015, Zh. και O., C-554/13, EU:C:2015:377, σκέψη 48).
- 43 Όσον αφορά την ερμηνεία της έννοιας του «κινδύνου για τη δημόσια τάξη», κατά το άρθρο 7, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έννοια αυτή προϋποθέτει, εν πάση περιπτώσει, εκτός της διασαλεύσεως της κοινωνικής τάξεως την οποία συνιστά κάθε παράβαση του νόμου, την ύπαρξη πραγματικής, ενεστώσας και αρκούντως σοβαρής απειλής κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας (απόφαση της 11ης Ιουνίου 2015, Zh. και O., C-554/13, EU:C:2015:377, σκέψη 60).
- 44 Όσον αφορά την έννοια της «δημόσιας ασφάλειας», από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι αυτή καλύπτει τόσο την εσωτερική ασφάλεια κράτους μέλους όσο και την εξωτερική ασφάλειά του και ότι, ως εκ τούτου, μπορεί να θίγεται από την παρακώλυση της λειτουργίας των κρατικών θεσμών και των βασικών δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και από τον κίνδυνο για την επιβίωση του πληθυσμού ή τον κίνδυνο σοβαρής διαταράξεως των εξωτερικών σχέσεων ή της ειρηνικής συνύπαρξης των λαών ή από την προσβολή των στρατιωτικών συμφερόντων (απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, σκέψη 66).
- 45 Όπως, όμως, επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 77 των προτάσεών του, η απαίτηση περι πραγματικής, ενεστώσας και αρκούντως σοβαρής απειλής κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας, προκειμένου να θεμελιωθεί η μείωση ή η κατάργηση της προθεσμίας οικειοθελούς αναχωρήσεως υπηκόου τρίτης χώρας βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 4, της οδηγίας 2008/115, επιβάλλεται κατά μείζονα λόγο προς δικαιολόγηση της κρατήσεως σε σωφρονιστικό κατάστημα ενόψει απομακρύνσεως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 16, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2008/115.
- 46 Επομένως, προσβολή της δημοσίας τάξεως ή ασφάλειας δύναται να δικαιολογεί την ενόψει απομακρύνσεως κράτηση υπηκόου τρίτης χώρας σε σωφρονιστικό κατάστημα, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 16, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2008/115, μόνον εφόσον η ατομική συμπεριφορά του συνιστά πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας ή κατά της εσωτερικής ή εξωτερικής ασφάλειας του οικείου κράτους μέλους (πρβλ. απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, σκέψη 67).
- 47 Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να διακριβώσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές στην υπόθεση της κύριας δίκης.
- 48 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση επιτρέπουσα την ενόψει απομακρύνσεως κράτηση παρανόμως

διαμένοντος υπηκόου τρίτης χώρας σε σωφρονιστικό κατάστημα, χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου, για τον λόγο ότι αυτός συνιστά πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας ή κατά της εσωτερικής ή εξωτερικής ασφάλειας του οικείου κράτους μέλους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 49 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση επιτρέπουσα την ενόψει απομακρύνσεως κράτηση παρανόμως διαμένοντος υπηκόου τρίτης χώρας σε σωφρονιστικό κατάστημα, χωριστά από τους κρατούμενους του κοινού δικαίου, για τον λόγο ότι αυτός συνιστά πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας ή κατά της εσωτερικής ή εξωτερικής ασφάλειας του οικείου κράτους μέλους.

(υπογραφές)